

COVID-19 PANDEMİSİNİN İLETİŞİM KAYGISI ÜZERİNDEKİ ROLÜ: BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN BİR İNCELEME¹

Ercan AKTAN²

ÖZ

Herhangi bir işin yapılmasına karar verirken temel belirleyiciler arasında olan kaygı, bireylerin çekimser, karamsar, tedirgin olarak, yaşamın çeşitli aşamalarında belirsiz davranışlar sergilemesine, korku duymasına sebep olmaktadır. Bu durum iletişim eylemleri esnasında ortaya çıktığında iletişim kaygısı adını alır. Diğer bir deyişle birey, diğer bireylerle iletişime girerken ya da girme ihtimali olduğunda çeşitli karamsarlıklar yaşar ve iletişimden uzaklaşır. Böylece iletişim kaygısı ortaya çıkmış olur. İletişim kaygısının bireyler arası mesafenin oluşmasına yol açabileceği de ifade edilebilir. İletişim kaygısının ortaya çıkmasına yol açan birtakım etkenler söz konusu olabilir. Araştırma, Covid-19 pandemisinin bireylerin iletişim kaygısı üzerindeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, eğitim seviyesi ve çalıştıkları sektöre göre iletişim kaygılarında farklılıklar olduğu ortaya konulmuş böylece alanyazından yola çıkılarak oluşturulmuş hipotezler doğrulanmıştır. Bu açıdan çalışma alanyazını desteklemiştir. Çalışma sonucunda, bireylerin iletişim kaygılarını azaltmak amacıyla çeşitli sosyal destek programları düzenlenmesi tavsiye edilebilir. Ayrıca gelecek çalışmaların klinik ortamlarda derinlemesine veri toplaması da getirilebilecek öneriler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, İletişim, Kaygı, İletişim Kaygısı.

THE ROLE OF THE COVID-19 PANDEMIC ON COMMUNICATION ANXIETY: AN EXAMINATION IN TERMS OF SOME DEMOGRAPHIC VARIABLES

ABSTRACT

When deciding to undertake any task, anxiety, which is among the fundamental determinants, causes individuals to exhibit hesitant, pessimistic, and apprehensive behaviors at various stages of life, leading to fear. When this situation arises during communication actions, it is referred to as communication anxiety. In other words, the individual experiences various pessimisms and moves away from communication when communicating with other individuals or when there is a possibility of

Araştırma Makalesi

Research Article

² Doç. Dr.
Bolu Abant İzzet Baysal
Üniversitesi İletişim Fakültesi,
Bolu, Türkiye

E-Posta
ercan.aktan@ibu.edu.tr
ORCID
0000-0001-8731-1896

Başvuru Tarihi / Received
27.06.2024

Kabul Tarihi / Accepted

26.08.2024

¹ Bu çalışma kapsamında Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 26.04.2021 tarih ve 2021/04-69 sayı ile onay alınmıştır.

communicating with them. On the other hand, communication anxiety is a situation that can lead to distance between individuals. Several factors may contribute to the emergence of communication anxiety. This research aims to reveal the role of the COVID-19 pandemic in individuals' communication anxiety. According to the results obtained, differences in communication anxiety were identified based on participants' gender, marital status, education level, and the sector in which they work. Thus, hypotheses formulated based on the literature were confirmed. In this regard, the study supported the literature. As a result of the study, it is recommended to organize various social support programs to reduce individuals' communication anxiety. Additionally, collecting in-depth data in clinical settings could be suggested for future studies.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Communication, Anxiety, Communication Anxiety.

GİRİŞ

Bu çalışma, bireylerin ruh sağlığı üzerinde derin bir etkisi olan ve ilk kez 2019'un sonlarında Çin'de tanımlanan Covid-19'un, iletişim kaygısı üzerindeki rolünü incelemektedir. Covid-19, kısa sürede tüm dünyaya yayılarak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Pandemi, Avrupa, Asya, ABD ve ülkemizde pek çok vaka ve ölümlerle sonuçlanmış, bu süreçte sokağa çıkma yasakları, ibadethanelerin kapanması ve toplu etkinliklerin yasaklanması gibi birçok kısıtlama uygulanmıştır (Asgel vd., 2024: 332; Byam ve Penney, 2024: 1; Aktan, 2020: 237). Bu bağlamda çalışma, toplumun tecrübesiz yakalandığı, neredeyse alışkanlıkların tamamen aksi eylemlere mecbur kaldığı, kişiler arası ve özellikle yüz yüze iletişimlerin sekteye uğradığı bir kaotik sürecin, iletişim kaygısı üzerindeki rolünü ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır.

Covid-19 pandemisinde sosyal hayat kısıtlanmış (Eytmiş ve Yıldırım, 2022: 716) sonuç olarak çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Bireylerde görülen ve günlük hayatın devamında önemli problemlerden biri olan kaygı seviyesindeki artış, bahsi geçen sorunlar arasındadır. Hayatın olağan akışına oldukça kapsamlı tesiri olan kaygı, gelecekteki olaylarla ilgili endişe olarak tanımlanan bilişsel-duygusal bir süreçtir (Nguyen ve Phan, 2022: 2). Bununla birlikte kaygı, istikrarlı ve sürdürülebilir bir kişilik özelliğidir (Ge vd., 2023: 3) ve uzun süreli, aynı zamanda yoğun biçimde hissedilmesi psikolojik rahatsızlıklara da neden olabilmektedir (Yıldız ve Algün Doğu, 2022, s. 106).

Covid-19 virüsünün bulaşıcılığının yüksek olması ve öldürücü olma potansiyeli nedeniyle, insanların sağlıklarından endişe duydukları görülmüştür (Ge vd., 2023: 1). Sağlıkla ilgili etmenler bireylerin yaşamlarında kaygı düzeyini artıran en önemli faktörler arasındadır. Salgın kavramının toplumu oluşturan bireyler arasında yayılması bile toplumsal akışı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Göksu ve Kumcağız, 2020: 467). Bundan dolayı Covid-19 salgını, toplumda, ekonomide ve sağlık sisteminde modern çağda benzeri görülmemiş hızlı değişikliklere yol açmıştır (Graves vd., 2022: 3). Öte yandan Covid-19 süresince, virüsün insandan insana bulaşması sebebiyle, alışveriş merkezleri, pazar gibi kalabalık yerlere, hastane benzeri enfekte bireylerle aynı ortamı paylaşma riski yüksek olan yerlere, insanlara yaklaşmaya cesaret edememe gibi kaygı durumları görülmüştür (Doğan ve Düzel, 2020: 743). Bu kaygı durumlarından biri de hiç şüphesiz iletişim kaygısı olarak ortaya çıkmıştır.

İletişim kaygısı McCroskey'e göre (1977) "bireyin, başka kişi veya kişilerle gerçekleşen ya da gerçekleşmesi beklenen iletişimi ile ilgili korku veya endişe yaşama düzeyi", Konuk'a göre (2019: 8) "sosyal iletişime katılma veya kabul edilmeden korkan ve kaçan bireylerin yaşadığı kaygı", Aly ve Islam'a göre (2003: 751) "beklenen ya da gerçekleştirilen bir iletişimdeki korku düzeyi" olarak ifade edilmektedir.

Bu çalışmanın ana amacı, Covid-19 pandemisinin bireylerin iletişim kaygısı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda, pandeminin sosyal ve psikolojik sonuçları incelenmiştir. Bir diğer deyişle Covid-19 pandemisinin, iletişim kaygısı üzerinde oynadığı rolü ortaya koymak bu çalışmanın temel gerekçesini oluşturmaktadır. Çalışma 341 katılımcıdan veri toplanarak gerçekleştirilmiştir. Anket tekniğinin kullanıldığı çalışmada, çeşitli demografik değişkenler bağlamında t testi, tek yönlü varyans analizi ve tanımlayıcı istatistikler kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

1. Metodoloji

Covid-19 pandemisinin sosyal hayat ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri geniş bir şekilde ele alınmış (Yıldız ve Algün Doğu, 2022; Arslan, Karagöz ve Arslan, 2021;

Bakioğlu, Kormaz ve Ercan, 2021; Wang vd., 2020; Çölgeçen ve Çölgeçen, 2020; Maaravi ve Heller, 2020; Göksu ve Kumcağız, 2020; Sakaoglu, Orbatu ve Doğu, 2020) ancak iletişim kaygısı üzerindeki spesifik etkileri henüz yeterince incelenmemiştir. Bu çalışma, bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın ana amacı, Covid-19 salgınının bireylerin iletişim kaygıları üzerindeki rolünü ortaya koymaktır. Aynı zamanda araştırmada, katılımcıların demografik değişkenleri ile Covid-19 pandemisi nedeniyle ortaya çıkan iletişim kaygıları arasındaki durumun incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmada verilerin toplanabilmesi için Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 26.04.2021 tarih ve 2021/04-69 sayı ile onay alınmıştır.

1.1.Araştırmanın Sınırlıkları, Evren ve Örnekleme

Çalışmada, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de bulunan yedi bölgede farklı bir seyir izlemesi, bölgesel farklılıklar taşınması, bölgelerde görülen vaka sayılarına göre farklı tedbirlerin uygulanması gibi çeşitli nedenler göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada zaman ve erişim kolaylığı nedeniyle araştırmacının ulaşabildiği kişileri örneklemin içine dahil edebilmesine imkân veren kolayda örnekleme tercih edilmiştir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016: 202). Kolayda örnekleme yönteminin tercih edilmesinin bir nedeni de Covid-19 sebebiyle bireylerin bir araya gelmekten kaçınmaları, bu sebeple ulaşılabilen kişilere çalışmanın uygulanmasıdır. Araştırmada online anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma kapsamında 341 kişiye ulaşım sağlanmış ve geri dönüş elde edilmiştir. Araştırma 20-29 Eylül 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, bu tarihler araştırma sonuçlarının zaman sınırlılığını oluşturmuştur. Bundan dolayı araştırmanın genellenebilirliği ve dışsal geçerliği sınırlıdır.

1.2.Araştırmanın Modeli, Ölçme Aracı ve Kullanılan Testler

Araştırmada, Aktan (2018), Çakmak (2018), Demir, Cicioğlu ve İlhan’ın (2020) çalışmalarından derlenerek oluşturulmuş “Covid-19 İletişim Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. 20 gözlenen değişkene ilaveten, soru formunun sonunda 8 soru üzerinden yanıtlayanların sosyo demografik yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma genel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasında ilişkisel taramalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca

araştırmada demografik değişkenler ile katılımcıların Covid-19 sonrası yaşadıkları iletişim kaygıları arasında var olan farklılık durumları test edilmiştir.

Araştırmada yanıtlayanların kendilerine sorulan tutum yargılarına katılım durumlarını anlayabilmek için merkezi eğilim istatistikleri, farklılıkları tespit edebilmek için ANOVA ve *T* Testleri uygulanmıştır. Ayrıca, alt faktörler arası ilişki düzeyi de korelasyon analizi ile ortaya konulmuştur.

1.3.Araştırmanın Hipotezleri

Alanyazın incelendiğinde, Covid-19 ve bireylerin kaygı durumları arasındaki ilişkiyi araştıran Yıldız ve Algün Doğu (2022), Arslan, Karagöz ve Arslan (2021), Bakioğlu, Kormaz ve Ercan (2021), Wang ve diğerleri (2020), Çölgeçen ve Çölgeçen (2020), Maaravi ve Heller (2020), Göksu ve Kumcağız'ın (2020) çalışmalarında elde edilen bulgular ışığında kadınların erkeklerden daha yüksek bir düzeyde kaygıya sahip oldukları ifade edilmiştir. Yapılan alanyazın incelemesi sonucu araştırmanın ilk hipotezi, aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

H₁: Kadınlar erkeklere göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygısına daha fazla sahiptir.

Bununla birlikte bireylerin medeni durumlarına göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygısı durumlarını ortaya koyan Yıldız ve Algün Doğu (2022), Göksu ve Kumcağız'ın (2020) çalışmalarında bekar bireylerin evli olanlara kıyasla daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları; buna karşın Sakaoğlu, Orbatu ve Doğu'nun çalışmasında ise (2020) evli olanların olmayanlara göre daha yüksek düzeyde kaygı taşıdıkları ortaya konulmuştur. Elde edilen alanyazın bulgularına göre araştırmanın iki numaralı hipotezi şu biçimde ifade edilmiştir.

H₂: Medeni duruma göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygısı farklılık göstermektedir.

Alanyazını incelendiğinde bireylerin eğitim seviyesine göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygı düzeylerinde farklılaşma olduğu ortaya çıkmaktadır. Wang ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarından elde edilen bulguya göre eğitim seviyesi arttıkça kaygı seviyesi düşmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın üç numaralı hipotezi aşağıda yer almaktadır:

H₃: Eğitim seviyesine göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygısı farklılaşmaktadır.

Covid-19 kaynaklı kaygı durumu çeşitli unsurlardan etkilenmektedir. Bunlardan biri de bireylerin çalıştıkları sektördür. Göksu ve Kumcağız'ın (2020) elde ettikleri bulgular hemşire olanların sağlık memuru, psikolog, öğretmen, akademisyen olanlarla karşılaştırıldığında daha yüksek oranda kaygı sahibi oldukları ortaya koymuştur. Buna göre araştırmanın dört numaralı hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₄: Çalışılan sektöre göre Covid-19 kaynaklı iletişim kaygısı anlamlı farklılık göstermektedir.

1.4.Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılanların yüzde 38.7'si erkek, yüzde 61.3'ü ise kadındır. Katılımcıların yüzde 35.8'i 18-25, yüzde 19.6'sı 26-35, yüzde 30.5'i 36-45, yüzde 11.7'si 46-55 ve yüzde 2.3'ü 56 ve daha yüksek yaşta buldukları görülmüştür. Bununla birlikte katılımcılardan yüzde 57.2'si evli, yüzde 42.8'i ise bekadır. Katılımcıların yüzde 51.6'sı çocuk sahibi iken, yüzde 48.4'ü çocuk sahibi değildir. Eğitim seviyesi olarak bakıldığında ise katılımcılardan yüzde 4.7'sinin ilköğretim, yüzde 35.5'inin lise, yüzde 12'sinin ön lisans, yüzde 32.6'sının lisans, yüzde 15.2'sinin lisansüstü eğitime sahip olduklarına erişilmiştir. Çalışılan sektör açısından yapılan analiz neticesinde katılanların yüzde 35.2'sinin kamu, yüzde 13.8'inin özel sektör, yüzde 2.9'unun serbest meslek çalışanı olduğu, yüzde 28.4'ünün öğrenci olduğu ve yüzde 19.6'sının çalışmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcıların yüzde 4.1'i Akdeniz Bölgesi, yüzde 10'u Karadeniz Bölgesi, yüzde 6.2'si Ege Bölgesi, yüzde 26.7'si Marmara Bölgesi, yüzde 45.7'si İç Anadolu Bölgesi, yüzde 2.9'u Doğu Anadolu Bölgesi, yüzde 4.4'ü de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet etmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçekten elde edilen güvenirlik değeri Cronbach's $\alpha=.957$ 'dir. Verilerin normallik dağılımı Skewness ve Kurtosis değerleri ile test edilmiştir. Elde edilen Skewness=-.779 ve Kurtosis=.024 değerleri, verilerin normal dağılım sergilediğini göstermektedir. Bu sonuç, veri analizi için kullanılan parametrik testlerin geçerliliğini desteklemektedir.

Tablo 1. Covid-19 İletişim Kaygısı Tanımlayıcı İstatistikleri ve Faktör Yükleri

Covid-19 İletişim Kaygısı		\bar{X}	SD	Faktör Yükleri		
				Sosyal Alanlarda Bulunma Kaygısı	Yeni Arkadaşlık Kurma Kaygısı	Covid-19 Sonrası İletişimin Bozulması Kaygısı
1	Yeni tip koronavirüs bulaşırsa ne kadar sürede iyileşeceğimi bilememek beni kaygılandırır.	3.79	1.28	.824		
2	Yeni tip koronavirüs bana bulaşmış olsa kaygılı hissederdim.	3.92	1.22	.819		
3	Yeni tip koronavirüs bulaştığında başıma neler geleceğini bilememek beni tedirgin eder.	3.82	1.24	.797		
4	Yeni tip koronavirüse yakalanmış biriyle karşılaşmaktan endişe ederim.	3.73	1.27	.788		
5	Yeni tip koronavirüsün vücudumda yaratacağı fiziksel tahribattan korkarım.	3.63	1.30	.767		
6	Yeni tip koronavirüsün bende yaratacağı duygusal tahribattan korkarım.	3.43	1.29	.707		
7	Yeni tip koronavirüs bulaşır diye kalabalığa girmekten kaçınırım.	3.85	1.23	.697		
8	Yeni tip koronavirüs yaşamımı kısıtlayacağı için gerilirim.	3.56	1.26	.687		
9	Yeni tip koronavirüs sonrası sosyal mesafeyi koruyamamak beni endişelendirir.	3.49	1.30	.605		
10	Yeni tip koronavirüs sonrası insanların toplu olarak bulunacakları yerlere girmekten çekinirim.	3.73	1.28	.590		
11	Yeni tip koronavirüse yakalanırsam kendi ihtiyaçlarımı karşılayamam diye endişelenirim.	3.44	1.36	.571		
12	Yeni tip koronavirüs sonrası alışveriş merkezlerinde diğer insanlarla birlikte olmaktan çekinirim.	3.69	1.29	.524		
13	Yeni tip koronavirüs bulaşacak diye alışverişimi ertelerim.	3.33	1.34	.458		

14	Yeni tip koronavirüs sonrası yeni arkadaşlıklar kurarken tedirginlik duyarım.	3.11	1.37		.834	
15	Yeni tip koronavirüs sonrası başkalarıyla ilk kez tanıştığımda gerilirim.	3.17	1.33		.824	
16	Yeni tip koronavirüs sonrası çok iyi tanımadığım insanlarla konuşurken gergin hissedirim.	3.31	1.34		.799	
17	Yeni tip koronavirüs sonrası alınan tedbirlerin yeterli olduğunu düşünürüm.	3.12	1.26			.760
18	Yeni tip koronavirüs sonrası maske takmak beni kaygılandırır.	2.80	1.37			.726
19	Yeni tip koronavirüs sonrası sosyal mesafenin koruyucu olup olmadığından kaygılıyım.	3.18	1.34			.563
20	Yeni tip koronavirüs sonrası insanların ilişkilerimin eskisi gibi olmayacağından tedirginlik duyarım.	3.17	1.36			.549
Özdeğer (Eigenvalue)				6.78	4.12	2.71
Açıklanan Varyans (Variance explained)				33.93	20.61	13.59
Güvenirlilik (Cronbach's alpha)				.952	.923	.773
KMO Örneklem Yeterliği		.954				
Barlett's Küresellik Testi		$\chi^2=5418.028$, $df=190$; $p=.000$				

Faktörlerin sınıflandırılması ve değerlendirilmesinde Varimax rotasyonu dikkate alınmıştır. Analizde maddelerin özdeğerlerinin 1'den büyük olmasına dikkat edilmiş ve minimum yükleme değeri olarak 0.40 kriteri uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda, üç ana faktör belirlenmiştir: sosyal alanlarda bulunma kaygısı, yeni arkadaşlık kurma kaygısı ve Covid-19 sonrası iletişimin bozulması kaygısı. Sosyal alanlarda bulunma kaygısı toplam varyansın yüzde 56.19'unu, yeni arkadaşlık kurma kaygısı yüzde 6.72'sini açıklarken, Covid-19 sonrası iletişimin bozulması kaygısında ise açıklama oranı yüzde 5.21'dir. Böylece araştırmada açıklanabilen varyans toplamı ise yüzde 68.14 şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu, araştırma bulgularının büyük bir kısmının bu üç faktör tarafından temsil edildiğini göstermektedir.

Öte yandan Tablo 1'e göre katılımcıların en fazla endişe duydukları yargılar korona virüsün kendilerine bulaşacağı yönünde taşıdıkları (\bar{X} =3.92), bulaşma durumunda başlarına nelerin gelebileceği hakkında sahip oldukları (\bar{X} =3.82), ayrıca enfekte biriyle karşılaşma (\bar{X} = 3.73) durumuna dair yaşadıkları kaygıya ilişkin yargılardır.

Tablo 2. Faktörler Arası Korelasyon Analizi

<i>Pearson r</i>	Sosyal Alanlarda Bulunma Kaygısı	Yeni Arkadaşlık Kurma Kaygısı	Covid-19 Sonrası İletişimin Bozulması Kaygısı
Sosyal Alanlarda Bulunma Kaygısı	1	.728**	.686**
Yeni Arkadaşlık Kurma Kaygısı	.728**	1	.618**
Covid-19 Sonrası İletişimin Bozulması Kaygısı	.686**	.618	1

Not: ** $p < 0.01$

Yapılan korelasyon analizi sonucu faktörler arasında pozitif doğrultuda, güçlü ve istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişkinin varlığı elde edilmiştir (Tablo 2). Elde edilen sonuca göre en güçlü ilişkinin sosyal alanlarda bulunma kaygısı ile yeni arkadaşlık kurma kaygısı arasında olduğu görülmektedir ($r=.728$, $p<0.01$). Bununla birlikte ikinci en güçlü ilişkinin sosyal alanlarda bulunma kaygısı ile Covid-19 sonrası iletişimin bozulması kaygısı arasında olduğu ($r=.686$, $p<0.01$), daha sonra ise yeni arkadaşlık kurma kaygısı ile Covid-19 sonrası iletişimin bozulması kaygısı arasında da yine güçlü bir ilişki olduğu ($r=.618$, $p<0.01$) sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre İletişim Kaygısı Düzeyindeki Farklılık

Covid-19 İletişim Kaygısı	Cinsiyet	N	\bar{X}	sd	t	p
	Erkek	132	3.26	1.00	-3.16	.002
	Kadın	209	3.59	.92		

Tablo 3, katılımcıların cinsiyetine göre iletişim kaygıları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır ($t=-3.16$, $p=.002$). Elde edilen sonuç kadınların ($\bar{X}= 3.59$) erkeklere göre ($\bar{X}= 3.26$) daha fazla iletişim kaygısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, H_1 hipotezini desteklemektedir ve Covid-19 pandemisinin kadınlar üzerindeki psikolojik etkilerinin daha fazla olduğunu ispatlamaktadır. Ayrıca H_1 hipotezinin kabul edilmesi alanyazın ile uyumludur. Yıldız ve Algün Doğu (2022), Arslan, Karagöz ve Arslan (2021), Wang ve diğerleri (2020), Çölgeçen ve Çölgeçen (2020), Maaravi ve Heller (2020), Göksu ve Kumcağız'ın (2020) çalışmalarında da kadınların erkeklere göre daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları bulunmuştur.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre İletişim Kaygısı Düzeyindeki Farklılık

Covid-19 İletişim Kaygısı	Medeni Durum	N	\bar{X}	sd	t	p
	Evli	195	3.35	1.03	-2.50	.013
	Bekar	146	3.61	.86		

Tablo 4'ten medeni duruma göre katılımcıların iletişim kaygıları arasında istatistiki olarak manidar bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($t=-2.50$, $p=.013$). Bu sonuç bekarların ($\bar{X}=3.61$) evlilere göre ($\bar{X}=3.35$) daha yüksek iletişim kaygısına sahip olduğunu göstermektedir. Bir diğer deyişle elde edilen sonuç H_2 'yi desteklemektedir. Dolayısıyla bekar bireylerin evlilere göre, Covid-19 pandemisinden psikolojik olarak daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmaktadır. Araştırma bulguları, Yıldız ve Algün Doğu (2022), Göksu ve Kumcağız'ın (2020) çalışmaları ile benzerlik gösterirken; evli bireylerin bekar olanlara kıyasla daha yüksek oranda kaygıya sahip olduklarını ifade eden Sakaoğlu, Orbatu ve Doğu'nun (2020) çalışmasından farklılık göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcıların İletişim Kaygısı Puanlarının Eğitim Düzeyi ve Çalışılan Sektöre Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	16	2.42	1.36	5.568	.000	Lisansüstü > İlköğretim
	Lise	121	3.43	.99			
	Önlisans	41	3.64	.87			
	Lisans	111	3.58	.87			
	Lisansüstü	52	3.47	.88			
Çalışılan Sektör	Kamu	120	3.56	.84	3.687	.006	Serbest meslek < Kamu / Öğrenci
	Özel Sektör	47	3.20	1.02			
	Serbest Meslek	10	2.66	1.18			
	Öğrenci	97	3.61	.86			
	Çalışmıyor	67	3.38	1.15			

Katılımcıların iletişim kaygılarının eğitim düzeylerine göre farklılaşma durumunu gösteren Tablo 5 bağımlı ve bağımsız değişkenlerin istatistik açıdan manidar bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır ($F=5.568$, $p=.000$). Tukey testi sonucuna sonuca göre anlamlı farklılığın kaynağı olan gruplar lisansüstü eğitime sahip olanlar ($\bar{X}=3.47$) ile ilköğretim mezunu olanlardır ($\bar{X}=2.42$). Diğer bir deyişle lisansüstü düzeyde eğitimi bulunan katılımcılar, ilköğretim düzeyinde eğitime sahip olanlara göre Covid-19 pandemisinden psikolojik olarak daha fazla etkilenmiştir. Ulaşılan bu sonuç neticesinde H_3 kabul edilmiştir. bununla birlikte elde edilen sonuç, Wang ve arkadaşlarının (2020) eğitim seviyesi arttıkça kaygı seviyesinin düştüğünü gösteren çalışmaları ile farklılık taşımaktadır.

Öte yandan benzer bir sonuç katılımcıların çalıştıkları sektörler açısından da söz konusu olmuştur. Tablo 5'ten bireylerin çalıştıkları sektöre göre iletişim kaygılarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($F=3.687$, $p=.006$). Tukey testi sonucuna göre anlamlı farklılığın kaynağı olarak, serbest meslek sahibi olduğunu ifade edenler ($\bar{X}=2.66$) ile öğrenci ($\bar{X}=3.61$) ve kamuda çalışanlar ($\bar{X}=3.56$) ortaya çıkmıştır. Bir diğer deyişle serbest meslek sahibi olanların, öğrencilere ve kamuda çalışanlara göre, Covid-19 pandemisinden daha az etkilendikleri söylenebilir. Bu sonuç H_4 'ü desteklemektedir. Ulaşılan sonuç, Göksu ve Kumcağız (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada elde edilen, bireylerin çalıştıkları sektöre göre Covid-19 kaynaklı kaygı durumlarının farklılaştığını ortaya koyan çalışmayı desteklemektedir.

SONUÇ

Salgın hastalıklar gibi kriz durumları, bireylerin günlük yaşantılarının dışında kalan pek çok kaygı durumunu beraberinde getiren olağanüstülükleri barındırır. Bu olağanüstülüklerin yaşandığı dönemler, sıra dışı zaman dilimleri olduğundan, bireylerin davranış biçimlerinde bazı sıra dışılıkların yaşanması söz konusu olabilir. Bu bağlamda Covid-19 pandemisi sıra dışı durumların, eylemlerin, önlemlerin ve davranışların yaşandığı bir süreç olarak ifade edilebilir.

Covid-19 pandemisinde tüm dünyada yaşanan ve bireylerin yaşamlarını kısıtlayan kapanmalar başta olmak üzere tüm tedbirler, medya aracılığıyla izleyici/takipçilerine ulaşan görüntüler/paylaşımlar, sahip olunan kaygı durumu üzerinde etkiye sahip olmuştur denilebilir. Bireylerin bir araya gelmelerinin pandeminin yayılması bakımından olumsuz etkilere sebep olarak gösterilmesi gibi durumların da bahsi geçen kaygı durumunun yükselmesi açısından tetikleyici olduğu düşünülebilir. Bir diğer deyişle, Covid-19 pandemisi döneminde ön plana çıkarılan, virüsün insandan insana bulaştığı, bu sebeple mecbur olunmadıkça, özellikle kapalı mekanlarda yan yana gelinmemesi gibi uyarıların, iletişim süreci üzerinde bazı tesirlere sahip olabileceği fikrini uyandırmaktadır.

Bu fikirden yola çıkarak araştırma, Covid-19 pandemisinin iletişim kaygısı üzerindeki rolünü araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, bireylerin çeşitli demografik değişkenler bağlamında Covid-19'dan kaynaklanan iletişim kaygısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bu durumda kadınların erkeklere göre, bekarların evlilere göre, daha yüksek eğitim düzeyine sahip olanların daha düşük eğitim seviyesine sahip olanlara göre, kamuda çalışanlar ile öğrencilerin serbest meslek sahiplerine göre Covid-19 pandemisinden, psikolojik olarak daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre bireylerin iletişim kaygılarını azaltacak sosyal destek çalışmaları yapılması tavsiye edilebilir. Öte yandan pandemi sonrası bireylerin sosyal ilişkilerini düzenleyecek bazı etkinliklere katılımını artıracak çalışmaların teşvik edilmesi önerilebilir. Bununla birlikte bu çalışma, nicel bir teknik kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Gelecekteki çalışmalar, klinik araştırmalar veya nitel yöntemlerle

AKTAN, Ercan. (2024). Covid-19 Pandemisinin İletişim Kaygısı Üzerindeki Rolü: Bazı Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (E-Gifder), 12 (3), 1051-1066.

daha derinlemesine veri toplamalıdır. Bu, bireylerin iletişim kaygısını azaltmaya yönelik daha etkili müdahalelerin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

AKTAN, Ercan (2018). "Sosyal Medya ve Sosyal Kaygı: Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma". Selçuk İletişim, 11(2), s.35-53.

AKTAN, Ercan (2020). Yeni Nesil Sağlık İletişimi: Termal Turizm İşletmelerinin Twitter Kullanımlarının İncelenmesi, (Editör) Mehmet Tuncer. Farklı Boyutları İle Sağlık Turizmi, Ankara: Detay Yayıncılık., s.237-254.

ALY, Ibrahim ve ISLAM, Majidül (2003). "Audit Of Accounting Program On Oral Communications Apprehension: A Comparative Study Among Accounting Students", Managerial Auditing Journal, 18(9), p.751-760.
<https://doi.org/10.1108/02686900310500514>

ARSLAN, Serhat, KARAGÖZ, Savaş ve ARSLAN, Nihan (2021). "Kovid-19 Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 18(43), s.6280-6294.
<https://doi.org/doi:10.26466//opus.943710>

ASGEL, Zeynep; KOUAKOU, Manuela R.; KOLLER, Dora; PATHAK, Gita A., CABRERA-MENDOZA, Brenda ve POLİMANTI, Renato (2024). "Unraveling COVID-19 Relationship With Anxiety Disorders And Symptoms Using Genome-Wide Data", Journal of Affective Disorders, 352, p.333-341.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2024.02.061>

BAKİOĞLU, Fuad; KORKMAZ, Ozan ve ERCAN, Hülya (2021). "Fear Of COVID-19 And Positivity: Mediating Role Of Intolerance Of Uncertainty, Depression, Anxiety, And Stress", International Journal of Mental Health and Addiction, 19, p.2369-2382.

AKTAN, Ercan. (2024). Covid-19 Pandemisinin İletişim Kaygısı Üzerindeki Rolü: Bazı Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (E-Gifder), 12 (3), 1051-1066.

BYAM, Layton J. ve PENNEY, Alexander. M. (2024). "COVID-19 Anxiety And İts Relation To Anxiety-Related Disorder Symptoms And Mechanisms", Acta Psychologica, 244, 104179. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104179>

ÇAKMAK, Veysel (2018). İletişim Kaygısı ve Sosyal Medya. Konya: Eğitim Yayınevi.

ÇÖLGEÇEN, Yasemin ve ÇÖLGEÇEN, Hasan (2020). "Covid-19 Pandemisine Bağlı Yaşanan Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği", Turkish Studies, 15(4), s.261-275. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44399>

DEMİR, Gönül T., CİCİOĞLU, Halil İbrahim ve İLHAN, Ekrem Levent (2020). "Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", International Journal of Human Sciences, 17(2), s.458-469.

DOĞAN, Meryem. M. ve DÜZEL, Başak. (2020). "Covid-19 Özelinde Korku-Kaygı Düzeyleri", Turkish Studies, 15(4), s.739-752. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44678>

EYİTMİŞ, Ahmet Melih ve YILDIRIM, Alev (2022). "Sağlık Çalışanlarının Çalışma Yaşam Kalitesinin Covid-19'a Bağlı Hastalık Kaygısı, İş Stresi Ve İş Tatmini Çerçevesinde İncelenmesi: Alternatif Model Analizleri", Vizyoner, 13(35), s.714-730. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1011440>

GE, Jiamin, LIU, Ya; ZHANG, Anbang ve SHU, Tengyou. (2023). "The Relationship Between Anxiety and Smartphone Addiction in The Context Of Covid-19: The Mediating Effect Of Attentional Control And Executive Dysfunction", Heliyon, 9, p.1-9. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13273>

GÖKSU, Özkan ve KUMCAĞIZ, Hatice (2020). "Covid-19 Salgınında Bireylerde Algılanan Stres Düzeyi ve Kaygı Düzeyleri". Turkish Studies, 15(4), s.463-479. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44397>

AKTAN, Ercan. (2024). Covid-19 Pandemisinin İletişim Kaygısı Üzerindeki Rolü: Bazı Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (E-Gifder), 12 (3), 1051-1066.

GRAVES, Clarie E.; GOYAL, Neha; LEVIN, Anna; NUNO, Miriam A.; KIM, Jina; CAMPBELL, Michael J.; SHEN, Wen T.; GOSNELL, Jessica. E.; ROMAN, Sanziana A.; SOSA, Julie A.; DUH, Quan-Yang ve SUH, Insoo (2022). "Anxiety During the COVID-19 Pandemic: A Web-Based Survey of Thyroid Cancer Survivors", Endocrine Practice, 22, p.405-413. <https://doi.org/10.1016/j.eprac.2022.01.002>

İSLAMOĞLU, Ahmet Hamdi ve ALNIAÇIK, Ümit (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Beta.

KONUK, Nebiye (2019). "Bir Sosyal Medya Aracı Olarak Instagram Kullanımı ve Kişisel İletişim Kaygısı Üzerine Üniversite Öğrencileri ile Araştırma", International European Journal of Managerial Research, 3(4), s.1-26.

MAARAVİ, Yossi ve HELLER, Ben (2020). "Not All Worries Were Created Equal: The Case of COVID-19 Anxiety", Public Health, 185, p.243-245. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2020.06.03>

McCROSKEY, James C. (1977). "Oral Communication Apprehension: A Summary of Recent Theory and Research. Human Communication Research", 4(1), p.78-96. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1977.tb00599.x>

NGUYEN, Thuy Thu ve PHAN, Hoa Thi Thanh (2022). "Impact Of COVID-19 Anxiety On Functional Foods Consuming İntention: Role Of Electronic Word Of Mouth", Heliyon, p.1-9. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11344>

SAKAOĞLU, Hüseyin Hakan; ORBATU, Dilek; EMİROĞLU, Mustafa ve ÇAKIR, Özlem (2020). "Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği", Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, 30 (Ek Sayı), s.1-9. <https://doi.org/10.5222/terh.2020.56873>

WANG, Cuiyan; RIYU, Pan; XIAOYANG, Wan; TAN, Yilin; XU, Linkang; HO, Cyrus S. ve HO, Roger C. (2020). "Immediate Psychological Responses and

AKTAN, Ercan. (2024). Covid-19 Pandemisinin İletişim Kaygısı Üzerindeki Rolü: Bazı Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (E-Gifder), 12 (3), 1051-1066.

Associated Factors During The Initial Stage Of The 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic Among The General Population in China", International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(1729), p.1-25. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>

YILDIZ, Aydın Birsin ve ALGÜN DOĞU, Gözde (2022). "Covid-19 Pandemisinde Sporcuların Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(1), s.105-112. <https://doi.org/10.30934/kusbed.1021127>.

Çalışma tek yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.